

KADINLARDA OBEZİTENİN BELİRLEYİCİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ* THE DETERMINANTS OF OBESITY AMONG WOMEN: THE CASE OF TURKEY

Doç. Dr. Gülcan ŞANTAŞ

Yozgat Bozok Üniversitesi, gulcan.santas@bozok.edu.tr, orcid.org/0000-0002-0488-9375

Makale Gönderim-Kabul Tarihi (21.03.2023-20.02.2024)

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de kadınlarda obezite ile iç göçün ilişkisini incelemektir. Ayrıca çalışmada kadınlarda obezitenin sosyodemografik ve sosyoekonomik unsurlar ile ilişkisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) verilerinden yararlanılmıştır. Çalışmada göç durumunun, sosyodemografik ve sosyoekonomik unsurların kadınlarda obezite üzerindeki etkisinin ortaya konulması amacıyla lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Araştırma bulguları kadınlarda obezitenin iç göçten etkilendiğini göstermektedir. Kentte ikamet eden kadınlara göre kırdan ikamet edenlerde, kırdan kente göç etmiş olanlarda ve kentten kıra göç etmiş olanlarda obezite daha yüksektir. Obezite için yüksek risk taşıyan kadınlar için ilişkili risk faktörlerine yönelik somut adımlar atılması, obeziteyle mücadelede ve obezitenin beraberinde getirdiği risklerin azaltılmasında katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kadınlarda Obezite, İç Göç, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA)

Abstract

This study is designed to examine the relationship of obesity among women and internal migration. In addition, it is aimed to determine the relationship between obesity among women and sociodemographic and socioeconomic factors. In this study, data from the Turkey Demographic and Health Survey (TDHS) were used. In the study, logistic regression analysis was performed in order to reveal the effect of migration status, sociodemographic and socioeconomic factors on obesity among women. Research findings showed that obesity among women was affected by internal migration. It has been revealed that obesity was higher among women residing in rural areas, those who had migrated from rural to urban areas, and those who had migrated from urban to rural areas compared to urban women. Taking concrete steps towards the associated

* Bu çalışma Gülcan ŞANTAŞ, (2018), “Türkiye’de İç Göçün Sağlık Hizmetleri Kullanımı ve Sağlık Statüsüne Etkisi” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, Doktora Tezinden üretilmiştir.

risk factors for women at high risk for obesity will contribute to the fight against obesity and reducing the risks associated with obesity.

Keywords: Obesity among Women, Internal Migration, Turkey Demographic and Health Survey (TDHS)

GİRİŞ

Obezite, genellikle yağ dokusunda sağlığa zarar veren anormal veya aşırı yağ birikmesi durumu şeklinde tanımlanmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler de dâhil olmak üzere dünya, küresel bir obezite salgınıyla karşı karşıyadır (World Health Organization, 2000). Obezite, sağlığa zararlı etkilerle ilişkilendirilmektedir. Kardiyovasküler hastalıklar, şeker hastalığı, hipertansiyon, felç, dislipidemi, osteoartrit ve bazı kanserler dahil olmak üzere bir dizi kronik ve akut hastalık, obezitenin zararlı etkileri arasında yer almaktadır (Burton ve Foster, 1985; Must vd., 1999; Patterson vd., 2004). Obezite kalp damar sistemini, hormon salgılarını, mide-bağırsak sistemini, solunum sistemini ve kas-iskelet sistemini etkileyebilmekte ve buna bağlı olarak insanların yaşam süresini kısaltabilmektedir (Güneş vd., 2000).

Obezite genellikle gelişmiş ülkelerde orta ve düşük gelire sahip bireylerde ve gelişmekte olan ülkelerde orta ve üst gelir grubundaki bireylerde daha fazla görülmektedir (Tüzün, 1995; Güneş vd., 2000). Erkekler ile karşılaştırıldığında, kadınlarda obeziteye daha fazla rastlanmaktadır (Tunay, 2018). Gelişmekte olan ülkelerde artan gelirler ve artan batılılaşma, üreme çağındaki kadınlar arasında obezite düzeylerini artırabilmektedir (Martorell vd., 2000). Türkiye’de kadınlarda beslenme düzensizlikleri veya doğum sonrası karşılaşılan kilolar nedeniyle vücut kompozisyon değişimleri ve fazla kilo sorunları yaşanabilmektedir (Arslan ve Ceviz, 2007). Fazla kilolu veya obez olmanın sonuçları, erkeklere kıyasla kadınları daha fazla etkileyebilmektedir. Abdominal obezitesi olan kadınlar tip 2 diyabete yatkındır ve diyabetik kadınlar, diyabetik erkeklere göre daha yüksek düzeyde koroner kalp hastalığı riski altındadır. Ayrıca obezite, kadınlar arasında postmenopozal meme kanseri ve endometriyal kanser gibi birkaç büyük kanser riskini artırabilmektedir (Sarma vd., 2016).

Göç, iç ve dış göç olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir. İç göç, bir ülkenin sınırları kapsamında bir bölgeden bir diğer bölgeye yapılan göç hareketi şeklinde tanımlanmaktadır. Dış göç ise ülkeler arasında gerçekleştirilen yer değiştirme hareketi olarak ifade edilmektedir. Göç hareketi temelinde bir mekân değiştirme durumunu yansıtmaktadır (Sağlam, 2016). Bu araştırmanın temel sorusu, bir ülke içinde gerçekleştirilen göç hareketi ile kadınlarda obezite arasındaki ilişkiye odaklanmaktadır. Ayrıca çalışmada, sosyodemografik ve sosyoekonomik unsurların kadınlarda obezite ile ilişkisini incelemek amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, kadınlarda obezitenin belirleyicileri Türkiye örneği üzerinden incelenmektedir. Bu bağlamda, iç göçün, sosyodemografik ve sosyoekonomik unsurların kadınlarda obezite ile ilişkisini incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmada, 1993-1998-2003-2008-2013 TNSA verileri kullanılmıştır. Bu araştırmalar, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından toplanmıştır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). Bu araştırmada göç durumu, kadının çocukluğunun geçtiği yerleşim yeri dikkate alınarak incelenmiştir (Tezcan ve Eryurt, 2006).

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 10 Sayı/Issue : 1 Yıl/Year : 2024 ISSN -2149-6161

Kadın obezitenin dönemler itibarıyla değişiminin tespit edilmesi amacıyla dönem değişkeni oluşturulmuştur. Çalışmada lojistik regresyon analizi kullanılmıştır. Analizlerde SPSS paket programından faydalanılmıştır. Bu araştırmada, kamuoyuyla paylaşılan, açık ikincil veriler kullanılmıştır. Çalışma yapmak isteyenlerin talep etmesi durumunda verilerin erişime açık olması nedeniyle ayrıca etik izin alınmamıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de verilen lojistik regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, Model 1’de kadınlarda obezite üzerinde sadece göç durumunun etkisi ele alınmıştır. Modele göre kentte yaşayan kadınlara göre diğer kategoride yer alan kadınlarda obezite anlamlı şekilde daha fazladır. Kadınlarda obezitenin dönemler itibarıyla anlamlı şekilde yükseldiği belirlenmiştir.

Yaşın obezitede önemli olduğu saptanmıştır. Yaş arttıkça obezite yaygınlığı da artmaktadır. Obezitenin yaygınlığı, eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Son model incelendiğinde, referans kategoriye göre diğer iki kategori için hesaplanan değerler anlamlıdır. Buna göre eğitimi arttıkça obezite oranının azaldığı söylenebilir.

Doğum gerçekleştirme durumu, kadınlarda obezitenin yaygınlığında belirleyici bir değişkendir. Doğum yapmamış kadınlara göre bir ve üzerinde doğum gerçekleştirmiş tüm gruplar için hesaplanan odds oranları daha yüksektir. Çalışma durumu, obezitede anlamlı bir değişkendir. Obezite çalışan kadınlara göre çalışmayan kadınlarda anlamlı şekilde daha yüksektir.

Kadınların yaşadığı ve çocukluklarının geçtiği bölge, obezitenin yaygınlığında belirleyici değişkenlerden biridir. Doğu Bölgesi referans alındığında, diğer dört bölgede odds oranları daha yüksektir. Çocukluğun geçtiği bölgede de benzer bulgunun olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Kadınlarda Obeziteye Yönelik Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Göç Durumu					
Kentte Yaşıyor (Referans)	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Kırdan Yaşıyor	1,379*	1,407*	1,906*	1,451*	1,914**
Kırdan Kente Göç Etmiş	1,918*	1,871*	1,089**	1,856*	1,107*
Kentten Kıra Göç Etmiş	1,189*	1,217*	1,044	1,238*	1,050
Dönem					
1998 (Referans)	-	1,000	1,000	1,000	1,000
2003	-	1,878*	1,406*	1,863*	1,419*
2008	-	1,930*	1,433*	1,989*	1,460*
2013	-	1,378*	1,508*	1,439*	1,551*
Yaş					
15-19 (Referans)	-	-	1,000	-	1,000
20-29	-	-	2,792*	-	2,774*
30-39	-	-	5,833*	-	5,683*
40-49	-	-	12,367*	-	11,679*
Eğitim Düzeyi					
Eğitimi Yok/İlkokul Bitirmemiş	-	-	2,161*	-	2,441*
İlkokul	-	-	2,144*	-	2,159*
Ortaokul ve Üzeri (Referans)	-	-	1,000	-	1,000
Doğum Sayısı					
0 (Ref)	-	-	1,000	-	1,000
1	-	-	1,260*	-	1,236*
2-3	-	-	1,762*	-	1,743*
4+	-	-	2,293*	-	2,419*
Çalışma Durumu					
Evet (Referans)	-	-	-	1,000	1,000
Hayır	-	-	-	1,123*	1,015**
Yaşanan Bölge					
Batı	-	-	-	1,150*	1,065**
Güney	-	-	-	1,291*	1,181**
Orta	-	-	-	1,191*	1,220*
Kuzey	-	-	-	1,262*	1,346*
Doğu (Referans)	-	-	-	1,000	1,000
Çocukluğun Geçtiği Bölge					
Batı	-	-	-	3,728*	3,074*
Güney	-	-	-	3,536*	2,645**
Orta	-	-	-	3,883*	2,643**
Kuzey	-	-	-	4,132*	2,704**
Doğu (Referans)	-	-	-	1,000	1,000
Nagelkerke R²	0,021	0,041	0,244	0,145	0,249

*p<0,01; **p<0,05, -: Modele alınmadı

TARTIŞMA

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de göç durumunun, çeşitli sosyodemografik ve sosyoekonomik unsurların kadınlarda obezite ile ilişkisini incelemektir. Çalışma sonucunda iç göç ile kadınlarda obezite arasında bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada, kentte ikamet eden kadınlara göre diğer kategorilerde obezite daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmayla tutarlı olarak, literatürde kırdaki ikamet eden kadınlarda obezitenin daha yüksek olduğunu saptayan araştırmalara rastlanmıştır (Patterson vd., 2004; Demir, 2009). Kırdaki ikamet eden kadınlar, sağlığı teşvik eden programlar ve koruyucu sağlık hizmetleri konusunda yeterince bilinçli olmayabilir. Kırsal bölgelerde dengeli beslenme, fiziksel aktivite ve sigara kullanımına yönelik sunulan hizmetler ve danışmanlıklar etkili olmayabilir (Probst, 2002). Ayrıca, kırdaki ikamet eden kadınların kentte ikamet eden kadınlara göre, sahip olduğu çocuk sayısı veya gerçekleştirmiş olduğu doğum sayısı daha yüksek olabilir. Araştırma bulgularıyla birlikte düşünüldüğünde, kadının doğum sayısı ile birlikte kilosu artabileceğinden, her bir doğum kırsalda ikamet eden kadınlarda obeziteyi artırabilmektedir.

Dönemler itibarıyla kadınlarda obezite oranı 1,551 kat artış göstermiştir. Çalışma bulgularından hareketle, yaş, eğitim, doğum sayısı, çalışma durumu, yaşanan bölge ve çocuklukta yaşanan bölge kadınlarda obezitenin belirleyicileri olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada, kadınlarda obezitenin yaşla birlikte farklılaştığı bulgusu elde edilmiştir. Obezite 15-19 yaş arasındaki kadınlar referans alındığında, diğer yaş aralığındaki kadınlarda daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bir diğer ifadeyle, yaşla birlikte kadınlarda obezitenin arttığı söylenebilir. Bu çalışmayla tutarlı olarak, literatürde kadınlarda obezitenin yaştan etkilendiğini saptayan diğer araştırmalar bulunmaktadır (Dastgiri vd., 2006; Khan ve Kramer, 2009; Nazlıcan vd., 2011; Alharbi, 2016). Bu bulgunun vücuda giren enerjinin harcanma şekliyle ilişkisi olabilir. İlerleyen yaşın etkisiyle kadınlarda bazal metabolizma hızı düşüş gösterebilmektedir. Düşen metabolizma hızıyla enerji yakılamayarak, kadında kiloya dönüşebilir. Bu durum obezite riskiyle ilişkilendirilebilir (Nazlıcan vd., 2011). Ayrıca, ilerleyen yaşların etkisiyle kadınların yapmış olduğu doğumlar, yaşamış olduğu hormonal sorunlar ve çeşitli hastalıklar obezitenin artışına yol açabilmektedir.

Eğitim düzeyi, kadınlarda obezitenin önemli belirleyicilerinden biridir. Eğitim düzeyinin yükselmesiyle kadınlarda karşılaşılan obezitenin azalabileceği bulgusu, bu çalışmanın dikkat çeken bulgularından biri olarak söylenebilir. Literatür incelendiğinde, bu bulguyla tutarlı bulgulara sahip çeşitli çalışmaların yapıldığı görülmektedir (Martorell vd., 2000; Nazlıcan vd., 2011). Yapılan bir araştırmada, eğitim seviyesi yüksek olanların eğitim seviyesi düşük düzeydeki kadınlarla karşılaştırıldığında, obezite yaşama riskinin daha düşük olduğu saptanmıştır (Dastgiri vd., 2006). Eğitim düzeyi daha yüksek olan kadınlar genellikle sosyal konumlarından hareketle çalışma yaşamının içinde daha fazla yer alabilmektedir. Bu kadınların çalışma yaşamı içinde ve toplumsal alanda daha görünür olmaları sebebiyle, fiziksel görünüşlerine daha özen gösterdikleri söylenebilir (Arslan ve Ceviz, 2007; Nazlıcan vd., 2011). Eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte, kadınların spor, fiziksel aktivite, dengeli ve yeterli beslenme gibi alanlarda bilgi seviyesi ve kilo vermesini kolaylaştıracak beslenme programlarını takip etmeleri konusundaki farkındalığının artabileceği düşünülmektedir. Eğitim seviyesi daha yüksek olan kadınlar, kilo kontrolünde sağlık çalışanı ve beslenme uzmanı gibi ilgili personelle iş birliğine daha gönüllü olabilmektedir. Bu yönüyle obeziteyle mücadelede eğitimlerin ve eğitim seviyesinin artırılmasının etkili olacağına inanılmaktadır.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 10 Sayı/Issue : 1 Yıl/Year : 2024 ISSN -2149-6161

Doğum sayısı, araştırmada incelenen bir diğer değişkendir. Doğum gerçekleştirmemiş kadınlarla karşılaştırıldığında, doğum gerçekleştirmiş kadınlarda obezite daha yüksek bulunmuştur. Yürütülen bir araştırmada, beş çocuktan fazla çocuğu olan kadınlarda obezitenin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Sarma vd., 2016). Literatürde, bu bulguyla tutarlı diğer araştırmalara rastlanmıştır (Güneş vd., 2000; Rosenberg vd., 2003; Nazlıcan vd., 2011; Alharbi, 2016; Kaner vd., 2017). Kadınlar gebelik sürecinde normal beslenme düzenleri ile karşılaştırıldığında bebeği beslemek adına daha fazla gıda alımına yönelmekte, besin içerikleri ve miktarlarını artırabilmektedir. Doğum sürecinde ve sonrasında kadınlar bu kiloları vermekte zorlanabilirler. Dolayısıyla gerçekleştirilen doğum sayısı arttıkça, bu durum kadının kilosunu ve obezite riskini artırabilir (Balcı Yangın ve Hınçal, 2016; Kaner vd., 2017). Doğum gerçekleştikten sonra bebeğini anne sütüyle besleyen kadınlar, toplumsal çevrenin etkisiyle enerji miktarı yüksek süt artırıcı besinlere daha fazla yönelmekte ve fazla kilo problemi yaşayabilmektedir (Avcuoğlu vd., 2014). Kadının yaşının ilerlemesiyle birlikte, gerçekleştirilen doğumların annenin vücudunda neden olabileceği çeşitli rahatsızlıklar ve çeşitli ilaçların kullanımı da obeziteye yol açabilir.

Obeziteyi etkileyen bir başka unsur, kadının çalışma durumudur. Bu araştırmada, çalışan kadınlarla karşılaştırıldığında obezite yaygınlığı çalışmayan kadınlarda 1,015 kat daha yüksek olarak tespit edilmiştir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar olduğu görülmektedir (Sarlio Lähteenkorva ve Lahelma, 1999; Mohammad Ali ve Lindström, 2006; Sarma vd., 2016). Çalışan kadınlar, çalışma yaşamının temposu içinde daha hareketli bir yaşam sürebilirler. Bununla birlikte toplumsal alanda daha fazla bulunmaları sebebiyle, fiziksel görünüşlerini iyileştirmek için daha fazla çaba harcayabilir ve beslenme davranışlarını olumlu yönde değiştirmeye daha gönüllü olabilirler (Arslan ve Ceviz, 2007). Buna ek olarak, eğitim düzeyi değişkeniyle birlikte düşünüldüğünde, eğitim seviyesi yüksek olan çalışan kadınların beslenme programları ve besinlerin kalorilerine yönelik bilinç düzeyleri daha yüksek olabilir. Çalışmayan kadınların özellikle ilerleyen yaşlarla birlikte ev yaşamları daha durağan geçebilmektedir. Yeterli ve dengeli beslenme ve spor faaliyetleriyle birleştirilmediğinde, durağan yaşam kadında fazla kilonun sebebi olabilir.

Bu çalışmada, yaşanan ve çocukluğun geçtiği bölgenin kadınlarda obezitenin belirleyicilerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Doğu Bölgesi ile karşılaştırıldığında diğer bölgelerde ikamet edenlerde obezitenin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kent hayatının dinamikleri, ofis ortamında bir masada sedanter çalışma koşulları, günlük yaşamda ihtiyaçlar için her durumda araç kullanımı ve bu durumun bireyleri hareketsizliğe yöneltmesi, dinamik kent telaşında spor faaliyetlerine zaman ayrılmaması, iş hayatının yoğunluğu gibi çeşitli nedenler bir arada düşünüldüğünde, kentte ikamet eden kadınlar için obezite riski artabilmektedir. Bununla birlikte, kent yaşamında ayaküstü yemek, paket servis uygulaması gibi fast-food gıda endüstrisi ve evde beslenme yerine restoranların daha fazla tercih edilmesi, kentte ikamet eden kadınlarda obeziteyi artırabilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde giderek yaygınlaşan obezite, birçok ülkede önemli bir beslenme sorunu olarak görülmektedir (Bülbül vd., 2018). Bu çalışma bulguları da obezitede artışa dikkat çekmektedir. Çalışmada Türkiye’de kadınlarda obezitede istenmeyen bir şekilde artış olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarında da ortaya konulduğu üzere obezite için yüksek risk taşıyan kadınlar için, ilişkili risk faktörlerine yönelik somut adımlar atılması obeziteyle mücadeleyi ve obezitenin beraberinde getirdiği risklerin azaltulmasını sağlayabilir. Kişinin kendisi, politika belirleyiciler, kitle iletişim araçları ve gıda endüstrisinin iş birliği içinde geliştireceği politikalarla yeterli ve dengeli beslenme ve spor faaliyetlerinin teşvik edilmesi, hazır tüketilen gıdaların azaltılması gibi çeşitli tedbirler aracılığıyla kadınlarda obezite prevalansının düşürülebileceğine inanılmaktadır. Obeziteyle mücadelede, birinci basamak sağlık kuruluşlarında görev yapan

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 10 Sayı/Issue : 1 Yıl/Year : 2024 ISSN -2149-6161

pratisyenlerin iş birliğinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Aile hekimleri, fazla kilosu olan, obez veya sedanter yaşam tarzında sahip bireylerin belirlenmesi, bu kişilere ulaşılması ve onları obeziteye yönelik bilgilendirme ve iş birliğine çağırma konusunda daha fazla destek sağlayabilir.

Düzensiz beslenme alışkanlıkları, doğum yapan kadınların doğum sonrası karşılaştıkları kilolar ve hareketsiz yaşam tarzı gibi sebepler düşünüldüğünde, kadınlarda vücut kompozisyon değişimleri ve obezite problemlerine daha fazla rastlanabilmektedir. Birçok diğer hastalık riskini beraberinde taşıyan obeziteyle mücadelede, kadınları daha sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlıklarına yönlendirmede ve gıda okuryazarlığı konusunda bilinçlendirmede çeşitli eğitimler verilebilir. Uygun gıda politikalarının oluşturulması ve bu politikaların çeşitli sağlık kampanyaları yoluyla topluma ulaştırılması, bireylerin obeziteye yönelik farkındalığını artırabilir. Spor ve fiziksel aktivite, sedanter yaşam süren kadınların obezite ile mücadelesinde katkı sağlayabilecek unsurlardan biridir. Devletin desteğiyle özellikle ekonomik durumu yeterli olmayan kadınlar için daha fazla ücretsiz veya düşük bütçeli spor merkezine erişim olanağı sağlanabilir.

Çatışma Beyanı: Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alharbi, M. (2016). *Factors Associated with Obesity and Perceived Barriers to weight maintenance among saudi women of reproductive age in Jeddah City*, (Doctoral dissertation), University of Maryland, Faculty of the Graduate School, USA.
- Arslan, C. ve Ceviz, D. (2007). Ev hanımı ve çalışan kadınların obezite prevalansı ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 21(5), 211-220.
- Avcuoğlu, A., Eray, İ. K., Yurdakul, A. V., Üstü, Y. ve Uğurlu, M. (2014). Doğum sonrası dönemdeki annelerin sağlıklı kilo vermek konusundaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının sorgulanması. *Ankara Medical Journal*, 14(4), 144-150.
- Balcı Yangın, H. ve Hınçal, S. (2016). Gecekondu bölgesinde yaşayan evli kadınlarda şişmanlık sıklığı ve etki eden faktörler. *Van Tıp Dergisi*, 23(1), 1-6.
- Burton, B. T. and Foster, W. R. (1985). Health implications of obesity: an NIH Consensus Development Conference. *Journal of the American Dietetic Association*, 85(9), 1117-1121.
- Bülbül, A., Tülücoğlu, E. E., Öztürk, Ö., Calapoğlu, N. Ş., Gonca, T. ve Calapoğlu, M. (2018). Serum oreksin seviyelerinin obezite ile ilişkisi: Kesitsel ilişkilendirme çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(4), 37-43.
- Dastgiri, S., Mahdavi, R., TuTunchi, H. and Faramarzi, E. (2006). Prevalence of obesity, food choices and socio-economic status: A cross-sectional study in the North-West of Iran. *Public Health Nutrition*, 9(8), 996-1000.
- Demir, G. (2009). *Diyabetik obez kadınlarda obeziteyi etkileyen süreçlerin genel olarak değerlendirilmesi*, (Uzmanlık Tezi), Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Eğitim Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Güneş, G., Genç, M. ve Pehlivan, E. (2000). Yeşilyurt sağlık ocağı bölgesindeki erişkin kadınlarda obezite. *Turgut Özal Tıp Merkezi Dergisi*, 7(1), 48-53.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 10 Sayı/Issue : 1 Yıl/Year : 2024 ISSN -2149-6161

- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). 2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması İleri Analiz çalışması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK. Yayın No: NEE-HÜ.15.01. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık Ltd. Şti.
- Kaner, G., Seremet Kürklü, N., Tel Adıgüzel, K. ve Bellikci Koyu, E. (2017). İzmir'de beslenme ve diyet polikliniğine başvuran kadınlarda obezite prevalansı ve ilişkili risk faktörlerinin belirlenmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 10(3), 250-257.
- Khan, M. M. and Kramer, A. (2009). Factors associated with being underweight, overweight and obese among ever-married non-pregnant urban women in Bangladesh. *Singapore Medical Journal*, 50(8), 804-813.
- Martorell, R., Kettel Khan, L., Hughes, M. L. and Grummer-Strawn, L. M. (2000). Obesity in women from developing countries. *European Journal of Clinical Nutrition*, 54(3), 247-252.
- Mohammad Ali, S. and Lindström, M. (2006). Socioeconomic, psychosocial, behavioural, and psychological determinants of BMI among young women: Differing patterns for underweight and overweight/obesity. *European Journal of Public Health*, 16(3), 324-330.
- Must, A., Spadano, J., Coakley, E. H., Field, A. E., Colditz, G. and Dietz, W. H. (1999). The disease burden associated with overweight and obesity. *JAMA*, 282(16), 1523-1529.
- Nazlıcan, E., Demirhindi, H. ve Akbaba, M. (2011). Adana ili Solaklı ve Karataş merkez sağlık ocağı bölgesinde yaşayan 20-64 yaş arası kadınlarda obezite ve ilişkili risk faktörlerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 5-12.
- Patterson, P. D., Moore, C. G., Probst, J. C. and Shinogle, J. A. (2004). Obesity and physical inactivity in rural America. *The Journal of Rural Health*, 20(2), 151-159.
- Probst, J. C., Moore, C. G., Baxley, E. G., Lammie, J. L. (2002). Rural-urban differences in visits to primary care physicians. *Family Medicine-Kansas City*, 34(8), 609-615.
- Rosenberg, L., Palmer, J. R., Wise, L. A., Horton, N. J., Kumanyika, S. K. and Adams-Campbell, L. L. (2003). A prospective study of the effect of childbearing on weight gain in African-American women. *Obesity*, 11(12), 1526-1535.
- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 33-44.
- Sarlio Lähteenkorva, S. and Lahelma, E. (1999). The association of body mass index with social and economic disadvantage in women and men. *International Journal of Epidemiology*, 28(3), 445-449.
- Sarma, H., Saquib, N., Hasan, M. M., Saquib, J., Rahman, A. S., Khan, J. R., Uddin, M. J., Cullen, M. R. and Ahmed, T. (2016). Determinants of overweight or obesity among ever-married adult women in Bangladesh. *BMC Obesity*, 3(13), doi: 10.1186/s40608-016-0093-5
- Tezcan, S. ve Eryurt, M. A. (2006). Internal migration and child health in Turkey. *Turkish Journal of Population Studies*. 28-29, 15-28.
- Tunay, M. (2018). Kadınlarda Obezite ve Dürtüsellik İlişkisinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*, 2(2), 59-64.

ULUSLARARASI SAĞLIK YÖNETİMİ VE STRATEJİLERİ ARAŞTIRMA DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF HEALTH MANAGEMENT AND STRATEGIES RESEARCH

Cilt/Volume : 10 Sayı/Issue : 1 Yıl/Year : 2024 ISSN -2149-6161

Tüzün, M. (1995). *Obezite tanım, sıklık, tanı, sınıflandırma, tipleri, dereceleri ve komplikasyonları*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Sti, 22-23.

World Health Organization. (2000). *Obesity: preventing and managing the global epidemic*. Report of a WHO Consultation on Obesity, 3-5 June. WHO: Geneva.